

SETOF

Soil Erosion and TOrrential Flood
*Prevention: Curriculum Development at the
Universities of Western Balkan Countries*

Uloga lokalnih zajednica u upravljanju i zaštiti od bujičnih poplava

Ratko RISTIĆ

Univerzitet u Beogradu, Šumarski fakultet

Slobodan MILUTINOVIĆ

Univerzitet u Nišu, Fakultet zaštite na radu

Obuka za lokalne samouprave u Jugoistočnoj Srbiji, Niš, 15/06/2021.

Reference Number: 598403-EPP-1-2018-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

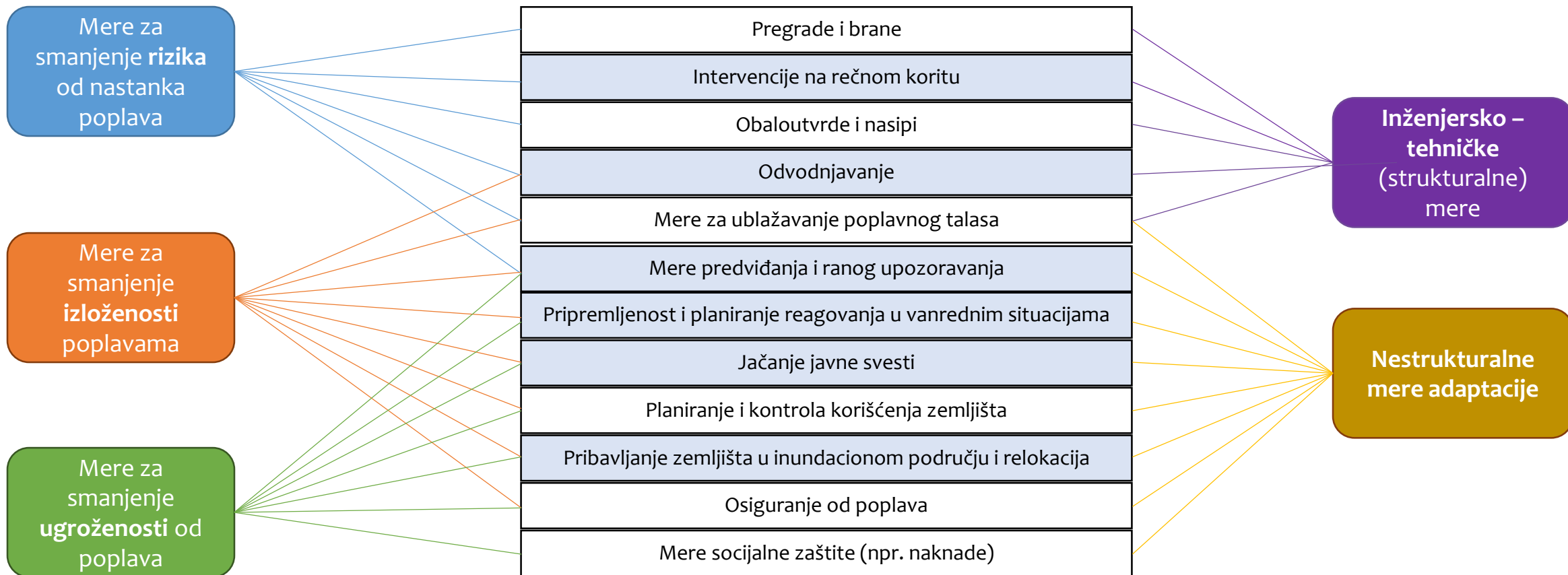

Bujične poplave kao deo politike upravljanja rizikom od poplava

Poplave na velikim rekama	Poplave izazvane izlivanjem bujičnih vodotokova
Moguće je duže vreme za reakciju	Odziv sliva je vrlo brz i omogućava vrlo kratko vreme reakcije (<12 sati)
Hidrografske procene su moguće sa malom dozom nesigurnosti uz dobre podatke	Neophodno je predviđanje pojave neželjenog događaja
Informacije na lokalnom nivou su od manjeg značaja	Informacije na lokalnom nivou imaju veliki značaj
Hidrografske procene su osnovni problem	Realne hidrometeorološke procene su osnovni problem
Omogućeno je vreme za koordinaciju odgovora i smanjenje šteta	Ima mnogo manje vremena za koordinaciju i odgovor

Opšta kategorizacija mera koje se mogu preduzeti za upravljanje poplavama

 Mere koje su posebno relevantne za bujične poplave

Adapted from [Parker, D.J., 2000]

Zašto je lokalni nivo važan?

- Kod poplava uopšte, ali još više kod bujičnih poplava, mogućnosti centralne vlasti da upravlja rizicima po život i imovinu koristeći isključivo državne institucije i resursa je suštinski ograničena:
  - na primer, lokalni sistemi za upozoravanje od poplave mogu efikasno da funkcionišu samo ako je populacija u riziku
    - a) svesna rizika,
    - b) zna kako da protumači upozorenja i kako da na njih reaguje, i u idealnom slučaju koji je, međutim, malo verovatan u praksi,
    - c) poznaje sopstvene odgovornosti u odnosu na odgovornost centralnih vlasti.
- **NEOPHODNOST:** pristup koji omogućava komunikaciju sa onima koji su u riziku u razvoju mehanizama za suočavanje sa rizikom. Svest o riziku od poplave i aktivno uključivanje stanovništva u planiranje i sprovođenje strategija brzog upravljanja poplavama su neophodni.

Šta treba da obuhvati lokalna strategija upravljanja rizikom od bujičnih poplava?

Analiza - Ko i šta je pod rizikom?

- Faktori koji utiču na ukupan rizik
- Procena opasnosti
- Procena ranjivosti lokalnog stanovništva
- Suočavanje sa neizvesnošću

Tehnički okvir za prognozu i upozorenje na bujične poplave

- Nacionalni i lokalni servis(i)
- Mogućnosti za predviđanje bujičnih poplava

Participativno planiranje i sprovođenje sistema za ranu najavu i odgovor

Definisanje pravnog i institucionalnog okvira

- definisati institucionalne uloge i odgovornosti
- utvrditi i zaštititi prava i obaveze, kako institucija tako i pojedinaca
- obezbediti mehanizme za upravljanje sporovima

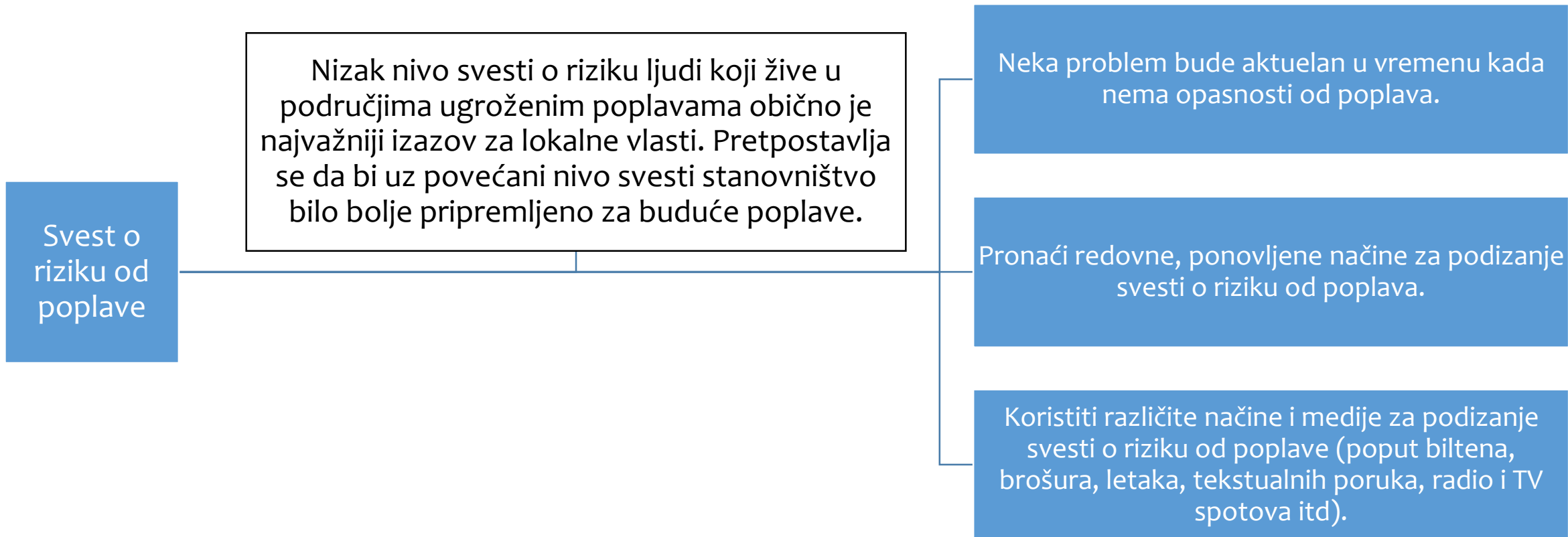
Podizanje nivoa svesti i pripremljenosti lokalnih institucija i građana

- Plan obrazovanja o bujičnim poplavama

Sektorske mere

- Prostorno planiranje
- Građevinsko – tehničke mere za upravljanje poplavama i njihova primenljivost na upravljanje bujičnim poplavama
- Organizaciono finansijske mere za upravljanje finansijskim rizicima

Pripremljenost

Od stanovnika koji su u riziku očekuje se da poboljšaju pripremljenost za poplavne događaje, odnosno da lično preduzmu mere koje ih čine spremnijim za slučaj poplave (npr. modifikovanjem fizičke strukture svojih kuća, promenom ponašanja ili osiguranjem od poplave) . Postojeći nivo pripremljenosti je evidentno nizak.

Imajte realne pretpostavke o ljudima i njihovoj volji i interesu da se uključe u aktivnosti koje ih čine spremnijim.

Iskoristite period neposredno nakon poplave kao »prozor prilika« da ubedite stanovnike koji su pod rizikom da primene mere koje odgovaraju njihovoj vrsti stanovanja i njihovom budžetu.

Pronađite redovne, ponavljajuće načine informisanja ljudi o različitim vrstama pripremljenih mera.

Koristite različite načine i medije da informišete ljude o različitim vrstama pripremljenih mera (bilteni, brošure, leci, tekstualne poruke, radio i tv oglasi itd).

Istražite finansijske ili druge mehanizme koji pomažu onima koji imaju niska primanja da bi mogli da priušte usvajanje ovih mera.

Uprkos različitim vrstama dostupnih informacija o riziku od poplave i „pravilnom“ ponašanju u slučaju vanredne situacije ili pre nje, ljudi koji su u opasnosti i dalje imaju utisak da ne znaju (ili da nisu znali) da žive u rizičnom području, kako da se ponašaju u vanrednoj situaciji i koje mere za ublažavanje treba preduzeti.

Komunikacija

Komunicirajte na razumljiv način sa ljudima koji su u riziku: što lakše, to bolje.

Uopšte ne koristite statističke verovatnoće u komunikaciji rizika od poplave. Jedan od alternativnih načina mogao bi biti detaljnije objašnjenje koncepata, pretpostavki, postupaka i obrazloženja za proračune.

Izbegavajte isključivo tehničke i statističke izraze poput „perioda povrata od poplave od 1:50 / 1:100“ itd.

Mnogi od zaduženih za upravljanje rizikom od poplave smatraju da izdaju svoju misiju priznajući (sebi i drugima) da ne mogu da preuzmu „punu odgovornost“ i garantuju „potpunu bezbednost“. Stoga se plaše gubitka kredibiliteta priznavanjem opasnosti. Dakle, govorimo o oba: i o riziku, i o bezbednosti. Lako je razgovarati o riziku - ljudi su navikli na rizike u mnogim odlukama u svom životu. Ipak, ponekad bi pozitivna poruka mogla biti prikladnija da izazove određenu vrstu ponašanja (npr. primena ličnih mera pripravnosti): tada bi bilo prikladnije koristiti „bezbednost“, a ne „rizik“.

Prikupite povratne informacije o izdatim porukama kroz direktan razgovor ili putem (profesionalnih) anketa.

Pristupite manjinama - obezbedite materijal na njihovom maternjem jeziku i prikupljajte povratne informacije.

Učešće

U mnogim oblastima odlučivanja o javnim politikama, uključujući upravljanje rizikom od poplave, sve je više zahteva za učešćem javnosti.

Akteri moraju biti uključeni u procese donošenja odluka na vremenskim skalama i nivoima u skladu sa njihovim interesima, znanjem i veštinama.

Na početku takvog procesa, njegov željeni ishod treba biti jasan.

Osigurajte da se izdvoji dovoljno vremena i resursa za angažovanje zainteresovanih strana.

Briga o posebno ugroženim društvenim grupama

Postoje neke društvene grupe do kojih je malo verovatno da će se doći putem letaka, tekstualnih poruka ili oglasa - ljudi koji nisu u dovoljnoj meri pripremljeni, sposobni da se izbore sa poplavom i oporave od nje. Ovi ljudi se obično nazivaju posebno ugroženim ili „ranjivim“.

Oni bez prethodnog iskustva sa poplavama,
Oni koji su se nedavno preselili u neko područje,
Oni sa nižim socijalnim statusom,
Oni koji žive sami bez socijalne mreže izvan svog doma,
Domaćinstva sa teško bolesnim ili invalidnim članovima,
Oni koji žive u ugroženom stanu (poput karavana ili bungalova),
i
Stariji ljudi (posebno stariji koji ne žive u domovima za stare)

Napravite i vodite registar ranjivih grupa i stanova.

Uskladite svoje aktivnosti sa postojećim društvenim mrežama u rizičnim zajednicama.

Omogućite ciljana upozorenja na poplave onima koji su u riziku i posebno osetljivi, kao i posebne aktivnosti za podizanje svesti koje ciljaju one grupe sa niskom svešću ili otežanim pristupom informacijama.

(Ako je moguće) podstaknite ljude da se osiguraju od poplava, posebno grupe sa nižim socijalnim statusom, i poboljšajte načine na koje se rešavaju štete iz osiguranja i popravke imovine.

Obezbediti bespovratna sredstva za vlasnike domova za kupovinu proizvoda za zaštitu od poplave.

Ne oslanjajte se samo na brošure ili Internet - ljudi možda neće pronaći i pročitati takvu vrstu informacija i možda ih neće zanimati ove vrste medija ili neće imati pristup.

